

JEMPTA ŠEIMOS DRAMA,
SKRODŽIAMA SKVARBAUS TRILERIŠKO ŽVILGSNIO.
PAULA HAWKINS, MERGINA TRAUKINY AUTORĖ

PAKAN- KAMAI GERA MOTINA

Psichologinis trileris

BEV THOMAS

baltos lankos

Bev Thomas

Pakankamai gera motina

psichologinis trileris

Iš anglų kalbos vertė Eglė Podčasinskiėnė

baltos lankos

Pirmas

Skaitant dokumentus Denas Grifinas neatrodė niekuo ypatingas. Nerimastingas, įkyrus, kaip bet kuris kitas Traumų centro pacientas. „Niekuo neišsiskiriantis“ – taip jį apibūdinau policijai. Ieškodami atsakymų mūsų pirmųjų psichoterapijos seansų užrašuose, policininkai perskaitė apie mėlynę veide, apie siaubą balse ir apie prisiminimus, taip persunktus emocijų, kad jam tapdavo sunku kvėpuoti, tačiau užrašuose nebuvo nė užuominos apie Deno polinkį į smurtą. Visiškai niekas nerodė, kam jis gali ryžtis. Prireikė nemažai laiko, kol supratau, kad reikia klausti ne „kodėl nepastebėjau to artėjant?“, bet „kodėl nepasitraukiau iš kelio?“

Pirmą kartą Denas pas mane atėjo balandį, penktadienio popietę, sunkios savaitės pabaigoje – naujų pacientų antplūdis, elektroninis laiškas apie biudžeto mažinimą, o tada, tą patį rytą, netikėtas telefono skambutis, pranešantis apie paciento Alfio Burgeso mirtį. Maloni slaugos namų darbuotoja papasakojo, kaip tai įvyko.

– Ramiai, – sako ji, – šeimos narių apsupty. – Ji dar kažką aiškina, bet aš nebegirdžiu. – Pranešite kolektyvui? – klausia slaugytoja baigiantis pokalbiui.

Žinoma, aš, kaip centro vadovė, turiu visiems pranešti ir anksčiau mielai būčiau ėmusis lyderio vaidmens. Man tai

puikiai sekėsi, turėjau teisę ir mokėjau tai daryti, viską kontroliavau savo rūpesčiu apglėbdama centrą ir suvaldydama jį užgiuvusias problemas. Bet tądien, Tomo gimtadienio išvakarėse, dedant telefono ragelį man drebėjo ranka.

Man darėsi vis blogiau. Kažkur pilve plazdenęs pojūtis netrūkus tvirtai surakino visą krūtinę. Tokį jausmą gali sukelti bet kokia mirtis – kaimyno, draugo ar netgi žmogaus, apie kurį pranešė per žinias, – bet jei miršta mano pažįstamas, kaip Alfis, krūtinę suspaudžia taip, kad sunku net pasijudinti. Galvoje neiškyla joks vaizdas ar paveikslas, tik atslenka didžiulė baimė dėl Tomo. Mėginu susitelkti į Alfį, į tai, kaip apie jo mirtį pranešti kolektyvui, bet kūnas pastėręs, lyg būtų pasiruošęs slėptis.

Mintis apie Tomo gimtadienį mane tarsi apsėdo. Žinojau, kad taip bus. Tas pats nutiko ir pernai. Pastaruoju metu beveik bet koks įvykis tapo laiko tėkmės ženklu: pirmieji pageltę lapai, pirmasis šalnos voratinklis, pirmieji violetinių ar geltonų kročių lopiniai. Visi tie smulkūs ženklai, kad be jo pasaulis sukasi toliau. Tačiau diena, kai jis gimė? Jo *gimtadienis*? Kokia motina nenori vėl panirti į nuostabų tos akimirkos kokoną, kad ir kiek metų būtų jos vaikui? Nervingas laukimas, kuris, žinau, nieko neatneš. Ta diena ateis ir praeis be jo, vilties balionas subliūkš – kartais tenka įdėti tiek pastangų norint grįžti į normalias vėžes, kad atrodo tiesiog nepakeliama. Jau esu su tuo susidūrusi ir žinau, kad praeis. Tačiau šią akimirką tiesiog visko per daug. Jei taip jaustųsi bet kuris mano pavaldinys, pasakyčiau, kad neturėtų dirbti. „Eik namo, – pasakyčiau. – Patausok save.“ Dėl akivaizdžių priežasčių namai yra paskutinė vieta, kur noriu būti.

Tą dieną esu kaip iki kraštų pripilta vonia. Kapt, kapt, kapt. Nuo slegiančios naštos jaučiuosi apsunkusi. Lyg bet

koks, kad ir menkiausias, prašymas galėtų mane perpildyti ir aš išsiliečiau ant grindų. Ir vis dėlto tiesiu ranką prašydama daugiau. Dar vienas siuntimas? Papildoma studentų grupė? Pranešimas, kurį reikia perskaityti konferencijoje? „Gerai, padarysiu“, – girdžiu save tariant. Ir darau, vildamasi tokiu būdu užpildyti tuštumą. Neieškau pasiteisinimų. Nėra jokių pasiteisinimų. Tačiau negalima neatsižvelgti į mano psichologinę būklę tą dieną, kai pirmą kartą susitinku su Denu Grifinu.

Po pokalbio telefonu kurį laiką sėdžiu prie stalo. Galvoju, kaip pranešti naujieną apie Alfį, ir tiksliai žinau, kaip viskas bus. Graudūs veidai. Liūdesys, ašaros, prislopinti balsai ir apsikabinimai. Išsivirsime arbatos ir prisiminsime jį, jo linksmą „kaip gyvenimėlis?“, kai atėjo į registratūrą. Mūsų mintys bus su jo tėvais, bežadžiu jų orumu. Piktinsimės tokia neteisybe. Priminsime sau, kad jis sirgo, kad porfirija yra degeneracinė liga. Kad jis viršijo bet kokius lūkesčius, kad, „atsižvelgiant į aplinkybes, jam puikiai sekėsi“. Po draugiškumu ir užuojautomis virs povandeninė konkurencinė kova: kas jį pažinojo geriausiai, kas turi teisę labiausiai gedėti. Prisiminsime, kaip dažnai jis atvažiuodavo pas mus dėl to, kad siaubingai bijojo adatų, – tai truko kokius aštuonerius metus, o gal ir ilgiau. Pamenu, kaip kartą papasakojau apie jį Tomui. Jokių vardų, žinoma, neminėjau – Tomas pats kovojo su košmarais, tad mėginau suteikti jo baimėms normalumo. Prisimenu, kaip jis sėdėjo išpūtęs akis, kai pasakojau apie Alfio paniką ir mūsų pastangas jam padėti.

„Matai, – tariau glostydama Tomui plaukus, – visi turi savų rūpesčių.“

Prisiminsime, kad paskutinį kartą pas mus Alfis atrodė visai neblogai. Pasirašysime ant atviruko, surinksime pinigų

gėlėms. Svaigsta galva vos apie tai pagalvojus. Darbai, kurie man būdavo prie širdies ir kuriuos lengvai atlikdavau daugelį metų, šiandien atrodo neįveikiami.

Nenoriu daugiau sielvarto. Nenoriu daugiau mirties. Ji ir taip mane persekioja. Noriu padėti ragelį ir apsimesti, kad nieko neįvyko. Bet negaliu. Tai mano, Rut Hartland, Traumų centro vadovės, pareiga. Aš viskam vadovauju. Taip parašyta ant mano durų.

Tąkart man pasiseka. Papasakojusi viską kolegoms gretimuose kabinetuose, koridoriuje susiduriu su Paula – ji neseniai pradėjo eiti centro vadybininkės pareigas, tad žinau, kad iki pietų praneš apie Alfio mirtį visam personalui ir surinks pinigus.

Likusią ryto dalį man pavyksta išlaviruoti ir nieko daugiau nesutikti, tačiau po pietų bendrajame kabinete privalau surašyti į žurnalą visus naujus pacientus. Aplink jaučiu nebylų liūdesį. Be to, patalpoje tvyro stojiško atsparumo atmosfera. Ji tarsi byloja: pažvelkite į mus, praktikuojančius gydytojus, esame išmokyti tvardyti ir valdyti sudėtingus jausmus, taip pat ir nuosavus. Tomas juokaudavo apie tai:

„Mam, – sakydavo jis, – tu jau namie – gali liautis būti gydytoja.“

Vis dėlto jaučiu padidėjusį darbuotojų jautrumą – žmonės atsargiai trypčioja vieni aplink kitus, lyg nukentėję ir trapūs po nelaimingo atsitikimo. Po dešimties minučių nebegaliu kvėpuoti nuo jų gerumo ir susirūpinusių žvilgsnių.

Netrukus atmosfera pasikeičia. Mirtis daro mus egoistais ir galiausiai pastūmėja užsidaryti savyje, susitelkti į savo ir savo šeimos narių gyvenimus. Bent kartą esu dėkinga Paulai,

kuri, kaip visuomet aktyviai gestikuluodama, kalba viso personalo vardu. Paula pakelia akis nuo savo popierių.

– Proga susimąstyti apie tai, ką priimame kaip savaime suprantamus dalykus, – sako ji nužvelgdama visus aplinkui. – Dabar tenoriu grįžti namo ir apglėbti vaikus. – Ji rankomis apsisveja sau liemenį. – Manau, visi to norime.

Nieko nesakau. Nepasikviečiu jos į šalį ir neprimenu apie Evą, kuri neturi vaikų ir labai jų trokšta. Tik nusišypsau ir linkteliu. Apie save nekalbu. Negaliu. Apie mano padėtį niekas nežino. Taip geriau.

Tą popietę paskutinis mano pacientas yra Denas Grifinas. Mano konsultacijų kabinetas yra už laukiamojo kampo, atsivesti čia pacientus trunka apie minutę – per pastaruosius dvidešimt penkerius metus šį kelią numyniau šimtus kartus. Kai dar buvo maži, kartais pas mane į darbą užsukdavo Tomas su Karolina. Pamenu, kaip Tomui patikdavo „sūpuoklinė“ kėdė pagrindiniame kabinete, kur jis susirangydavo ir žvelgdavo pro langą kažkur virš medžių viršūnių. Abu nustebtų pamatę, kiek nedaug viskas čia pasikeitė – kilimas ir baldai lygiai tokie patys kaip tuomet. Ilgainiui koridoriuje ant sienų atsirado keli nauji daiktai: įrėmintas „Švyturio“ apdovanojimas, Valstybinio sveikatos priežiūros paslaugų tresto padėka už pasiekimus klinikinėje srityje. O šiaip viskas liko taip pat: jūros peizažai prie lifto, abstrakčių paveikslų su išsibarsčiusiomis geometrinėmis figūromis eilė ir tas, kuris Tomui patiko labiausiai, su lietuje šokinėjančiu gauruotu šunimi. Būtent tai mes suteikiame žmonėms, gyvenime patyrusiems siaubingų dalykų, – stabilumo pojūtį, jausmą, kad kažkas gyvenime yra pastovu ir patikima. Šiandien atsakydamas į bet kokius

teorinius psichologinius išvedžiojimus Deividas tik gūžtelėtų pečiais. „Ką tai keičia?“ – paklaustų. Galbūt dėl to, kas nutiko mūsų šeimoje.

Paprastai, eidama atsivesti pas mus nukreipto paciento, kelias akimirkas skiriu galvai pravėdinti ir susitelkti į naują atvejį bei netrukus prasidėsiantį procesą. Šiandien to nedarau. Norėčiau pasakyti, kad mažčiau apie Alfį ir jo tėvus, bet tai būtų melas.

Einu lėtai, žengiu apgalvodama kiekvieną žingsnį, akis įsmeigusi į baseino mėlynumo kilimo kvadratėlius. Praėjusi laiptus pakeliu akis ir laukiamajame, koridoriaus gale, pamatau jį. Sustoju ir spoksau. Viskas aplinkui išnyksta.

Jis sėdi susikūprinęs prie durų, rankomis pasirėmęs galvą, pro pirštus žemyn krinta plaukų sruogos. Išgirstu save išleidžiant kažkokį garsą, kažkokį prislopintą šūksnį, o tada visu kūnu nusirita švelni banga. Staiga mane nutvieskia šviesa. Jaučiuosi pakylėta. Jis vėl užsiaugino ilgus plaukus. Deividui tai nepatiktų. Man malonu. Vieną iš paskutinių kartų, kai jį mačiau, buvo visai juos nusirėžęs, paliko ilgas auksines garbanas vonios kriauklėje – tada vos neapsiverčiau. Dabar jos vėl ataugo iki pečių. „Ilgai plaukai jam tinka“, – pamanau ranka prisilaikydama už sienos, kad nusiramčiau.

Priėjusi arčiau išvystu jo šiltą striukę. Tą, kurią nupirkom Kalėdoms. Su languotu pamušalu. Man stipriai daužosi širdis. Marškiniai nauji, neatpažįstu jų, kaip ir raudonos kuprinės jam ant kelių. Avi „Dr. Martens“ batais. Visada nešioja tokius juodus batus. Pamačiusi juos nusišypsau. „Štai kur tu, Tomai“, – pamanau, o gal ištariu garsiai. Krūtinė pakyla ir nusileidžia, o aš leidžiuosi nerangiai bėgti nustebindama laukiamajame sėdinčius žmones. Kai kurie pakelia akis. Vienas jų – Tomas. Jam

pakėlus galvą pajuntu saulės rezginyje buką skausmą, tokį netikėtą, lyg kas būtų trenkęs kumščiu. Tai ne jis.

Staiga sustoju. Atsitraukiu. Keistas svirduliuojantis jude-sys. Akis pakėles jaunas vyras – dar visai vaikas – trumpai į mane dėbteli, jo žvilgsnis tuščias, tada vėl nunarina akis žemyn sau į rankas. Pastebiu jo pajuodusią akį, mėlynę ant skruosto ir sutvarstytą ranką. Tai ne Tomas. Man svaigsta galva, negera. Įsikimbu į durų rėmą ir stipriai laikausi.

Jau įpratau matyti sūnų neįprastose vietose. Suprantu, kad tai normalu, kad taip nutinka visiems. Per pastaruosius pusantrų metų mačiau jį daugybę kartų. Pavyzdžiui, praėjusią savaitę pastebėjau Tomą kylantį į kalvą, į jo seną pradinę mokyklą. Atrodė kaip tada, prieš pat pradėdamas sparčiai augti šeštoje klasėje. Žingsniavo drauge su Finu spardydamas savo kuprinę, laidydamas juokelius ir kvatodamas kaskart, jiedviem atsitrenkus vienam į kitą.

Kartais matau jį jau vyresnį. Mane patraukia įvairios menkos smulkmenos: plaukų garbana ant kaklo jam išeinant iš metro arba lengva spyruokliuojanti eisena, kai žingsniuoja paplūdimiu. Kartais (tokie atvejai sukelia daugiausia kančių) jis atrodo lygiai taip pat kaip tada, kai mačiau jį paskutinį kartą. Septyniolikos, susirūpinusiu veidu ir šlykščia šukuose-na. Tokie trumpam šmėstelėję vaizdai visuomet greitai dingsta, tvyksteli ir, vos pamėginus įsižiūrėti, iškart išnyksta. Paprastai tiksliai žinau, ką darau – sąmoningai jį įsivaizduoju, paversdama nieko neįtariančių svetimų žmonių veidus tuo, ką noriu matyti. Tądien stovint laukiamojo tarpdury panašumas neišnyksta ir nepasikeičia, jis akivaizdus, slegiantis ir keliantis nerimą.

– Denas Grifinas? – ištariu nužvelgdama patalpą, nors tiksliai žinau, kas netrukus atsistos. Išgirdęs savo vardą jis nerangiai pašoka ir linkteli. Nelabai pamenu, kas buvo paskui. Gali būti, kad jis prakaituoja, gal imant kuprinę jo rankos dreba – nė vienos iš šių detalių neprisimenu. Apie jį beveik negalvoju. Grįždama į savo kabinetą iš visų jėgų stengiuosi laikytis tiesiai, lygiai žengti mėlynomis kilimo plytelėmis.

Nukreipime parašyta, kad jam dvidešimt dveji, bet jis atrodo gerokai jaunesnis. Pirminę apžiūrą atliko daktarė Džeinė Deivis, laikinai pavaduojanti šeimos gydytoja Hoknyje, kurios niekada nesu sutikusi.

Gerbiama Rut Hartland, būčiau dėkinga, jei galėtumėte skubiai įvertinti šį jaunuolį, kuris neseniai atsikėlė į mūsų rajoną. Denas Grifinas neseniai patyrė labai traumuojantį įvykį ir jam pasireiškia potrauminio streso sindromo simptomai. Apie jam nutikusį įvykį jis negalėjo papasakoti, bet manau, kad tai buvo žiaurus užpuolimas parke. Atsižvelgdama į tai, koks stiprus paciento nerimas, jo nespaudžiau ir nereikalavau pateikti daugiau detalių. Paprašiau ankstesnio jo gydytojo pateikti paciento ligos istoriją. Su pagarba. Ir taip toliau, ir panašiai. Daktarė Deivis

Denas žiūri žemyn į grindis, laikydamas prie krūtinės prispaustą kuprinę. Kūnas įsitempęs, akyse abejonė. Prisistatau, paklausiu, kuo galiu jam šiandien padėti. Ilga pauzė. Jis pakelia akis, kelis kartus nuryja seiles ir taip įsisiurbia į mane akimis, kad noriu nusukti žvilgsnį.

Galbūt dėl to, kad taip įsijautęs į savo kančią, Denas nepastebi manosios. Paraudusio veido, širdies, kuri vis dar daužosi kaip pašėlusį – neįmanoma patikėti, kad jis to nemato po mano mėlyna aptempta palaidine. Ar tai šokas? Nusivylimas? Įniršis? Gėda dėl savo pačios kvailumo? *Ką sau maniau?* Ką būtų pamanęs Deividas? Įsivaizduoju jo užverstas akis, bet, tiesą sakant, svarstau, ar jis išvis pastebėtų tai, ką dabar matau aš.

Konsultacijos pradžioje Denas daug kalba. Kapotai, lyg dusdamas, pasako, kad „beviltiškai nesusitvarko“. Aiškina, kad jį kankina prisiminimai. Esu dėkinga už šias detales. Pasinaudoju proga nuraminti savo kūną, tačiau net jam kalbant jaučiu pasipriešinimo bangą, pašėlusias ir viltingas mintis, kurios niekaip nenori susitaikyti su realybe dėl to, kas sėdi priešais mane. Sėdžiu ramiai. Kvėpuoju.

Netrukus vėl jaučiu savo kojas ant kėdės, ant kelių sudėtas rankas ir klausausi, kaip jis liaujasi vardyti savo simptomus ir prabyla apie nusivylimo jausmą atėjus į ligoninę. Kokia ji maža. Kokia nutriušusi. Kaip sunku buvo ją rasti.

– Nustebau, – sako jis. – Juk tai tokia garsi vieta.

Jis užsimena apie nutrintą kilimą. Neveikiantį liftą. Sienas, kurias reikėtų perdažyti, ir niekam tikusias, nevienaprasmes nuorodas.

– Noriu pasakyti: *alio!* – rėžia jis. – Ar tai koks nors patikrinimas? Orientavimosi iššūkis? – Šmėsteli silpnas paranojos šešėlis. – Tarsi norėtumėte, jog mes eilinį kartą susimautume.

Jis vis kalba pripildydamas mūsų pokalbį skundų ir nepasitenkinimo.

– Apie ligoninę tiek gerų atsiliepimų. Savo srities *ekspertai*. Nukreipime parašyta „kartą per savaitę“. Šeši susitikimai? Ar to gali pakakti?

Jo tonas ne piktas, o beveik nuolankus. Ligoninė. Mūsų požiūris. Aš. Jis tikėjosi daugiau. Mes jau jį nuvylėme. Ir tai jo nestebina. Gana greitai suprantu, kad jis prie to pripratęs. To ir tikėjosi. Kad į pasaulį žvelgia pro nusivylimo prizmę. Jis gūžteli pečiais.

– Manau, tikėjaisi, kad viskas bus kiek labiau... – trumpam nutyla mėgindamas rasti tinkamą žodį, – *ypatinga*.

Man paklausus, ko jis tikisi iš apsilankymų pas mus, sako norintis, „kad viskas būtų taip kaip anksčiau“. Tą akimirką palinksta į priekį – jo poza tampa intymi, tarsi būtume vėl susitikę seni pažįstami ar draugai. Sunku likti vietoje. Atsispirti troškimui pasislinkti arčiau prie jo. Pirštu ant savo džinsų klešnės jis brėžia nematomą liniją.

– Prieš tai ir po to, ir aš noriu grįžti čia, – sako jis trinktelėdamas į „prieš tai“ dalį ant savo šlaunies. Viltinškai pakelia akis į mane.

Iš mūsų pirmojo pokalbio su Denu Grifinu tai prisimenu geriausiai – jo susirūpinimą, beveik apsidimą, kad „viskas būtų taip kaip anksčiau“. Daug mūsų pacientų to nori ir aš džiaugiuosi atsidūrusi gerai pažįstamoje teritorijoje, pasaulyje, kurį jaučiuosi kontroliuojanti.

– Kai nutinka siaubingi dalykai, – dėstau, – visai suprantama norėti grįžti į ankstesnius laikus.

Aiškinu jam, kad nesvarbu, kas nutiko, – terapijos tikslas yra ne mėginti panaikinti įvykį, bet priešingai.

– Šiame centre mes ieškome būdų gražinti trauminį įvykį ar įvykius į jūsų gyvenimą, – dėstau.

Jis nė nekrusteli savo kėdėje, ant kaktos blizga prakaito lašai.

Kalbu toliau. Sakau tai, ką reikia sakyti linkčiodama ir užduodama visus reikiamus klausimus; gaudau kiekvieną jo žodį, veriu žvilgsniu, kaip aklas žmogus čiuopdamas tyrinėja kitam žmogui veidą. Išskirdama jame viską, kas man primena Tomą. Kaip ant kaktos krinta plaukai. Smakro linkį. Jo pažeidžiamumą, kuris kartais šmėkšteli veide.

– Mes visiškai nieko negalime padaryti, kad tie siaubingi dalykai nebūtų mums nutikę, – sakau. Ir, žinoma, sakau tai visiškai nuoširdžiai. – Bet koks tavo praeities įvykis dabar yra to, kas tu esi, dalis...

– Jau esu tai daręs, – pertraukia mane jis. – Kai kas man buvo nutikę ir anksčiau. Aš tiesiog viską užblokavau – prieš daugybę metų. – Jis įdėmiai žiūri į mane. – Tada tai padėjo...

Išsižioju, norėdama kažką pasakyti, bet jis kalba toliau:

– Tiesiog neleidau, kad tai mane paveiktų. Tai nieko nereiškė. – Balsas pakyla, tada jis papurto galvą ir ranka perskrodžia orą, lyg mėgintų nuvyti musę. – Tiesiog reikia, kad ir dabar man tai padėtų.

Jo žvilgsnis įžūlus, lyg skatintų mane prieštarauti. Trumpam šmėkšteli pyktis. Aš patenkinta. Mano patirtis byloja, kad tai gali būti gerai. Pyktis gali būti sveikos psichikos dalies ženklas. Tos dalies, kuri nori kovoti. Troškimas pasveikti. Jis gali būti energijos, vilties ženklas. Bet ne visada.

– Tai, kas nutiko, buvo taip kvaila, – piktai taria jis. – Kažkokie subingalviai. Kažkokie trenkti šunsnukiai parke – o dabar, žiūrėkit. – Jis pakelia rankas rodydamas virpančius pirštus. – Kas per velnias? – Tada pamuoja rankomis virš savo kuprinės. – Būna dienų, kai net negaliu pakilti iš lovos. Ilgiuosi koledžo. Anksčiau visur vaikščiodavau. Jaučiausi

nenugalimas. Kaip Terminatorius. – Jis nusijuokia. – O dabar... – Papurto galvą. – Net šiandien ateiti čia... – Užsikerta. – Pasirodo, vienas tų vaikinių buvo paleistas lygtinai. Dieve mano. *Lygtinai?* Kas negerai tiems žmonėms? Kodėl jie negali tinkamai atlikti savo darbo? – Jis vėl sudrimba kėdėje, toks menkas ir nugalėtas. Gal dėl jo nusivylimo – jo veidą temdančio šešėlio, – bet krūtinėje pajuntu plasnojantį nerimą.

Man pažįstamas stiprus noras padėti. Nenuvilti paciento. Mano pareiga yra pastebėti jo jausmus. Pajusti, kas šiame kabinate tarp mūsų vyksta. *Kodėl jie negali tinkamai atlikti savo darbo?* Atėjo metas pakalbėti apie jo nusivylimą sistema, ligošine ir pasidomėti, ar jis nerimauja, kad ir aš galiu jį nuvilti. Tačiau tą akimirką priešpriešinį perkėlimas atrodo miglotas ir neaiškus. Todėl nieko nesakau.

Kartu sėdime tyloje. Girdžiu, kaip greitai jis kvėpuoja nuleidęs akis į dabar jau ramias rankas, įdėmiai žiūriu į jam ant skruosto geltonuojančią mėlynę, siūles ant lūpos ir nešvarų tvarstį ant kairės rankos. Vėl prabilęs jis kalba pašnibždomis. Kad girdėčiau, tenka pasilenkti. Prisiartinusi matau Tomo burną, matau, kaip tariant žodžius išsilenkia jo lūpos. Kaip jaudindamasis jis prikanda apatinę lūpą. Žiūriu, kaip burna man sako, kad jo pasaulis pasikeitė. Panikos priepuoliai, prisiminimai ir bemiegės naktys. Tačiau jis vengia kalbėti apie tai, kas iš tiesų nutiko. „Tas dalykas parke“, – kartoja. Nespaudžiu, kad paaiškintų išsamiau. Žinau, kad reikia palaukti; per greitai užduotas klausimas pacientui gali pasirodyti dar vienas prievartos aktas.

Klausinėju kitų dalykų galbūt daugiau nei įprastai. Klausiu apie jo šeimą. Tėvai, broliai, seserys?